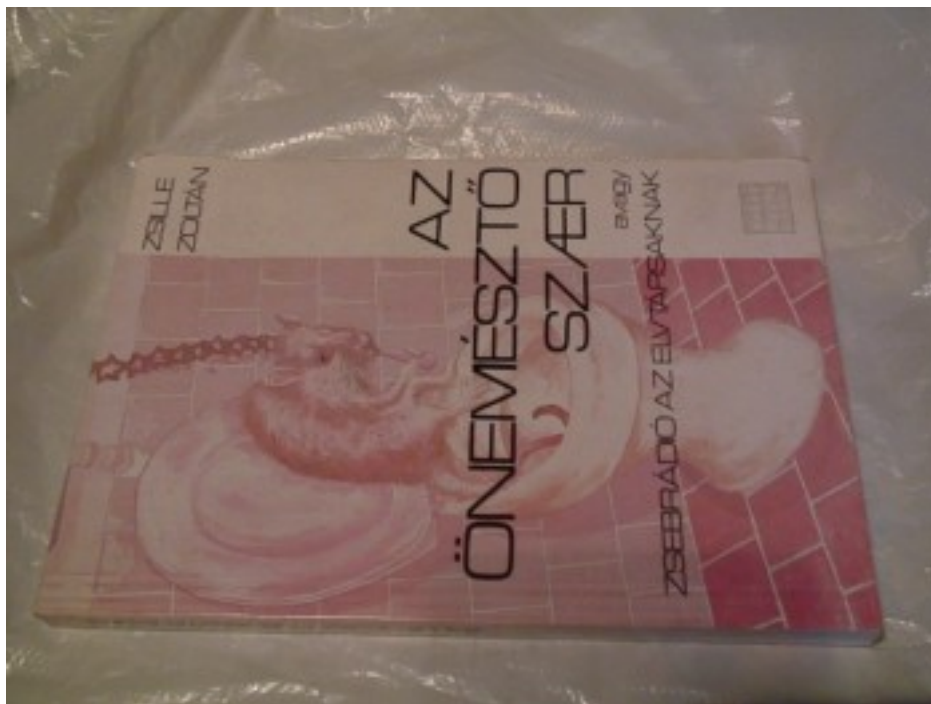

Bomlasztás és bomlás az Angolkertben I.

Tavaly decemberben a SZER volt munkatársai ismét összejöttek abban a müncheni olasz étteremben, ahol minden hónap első szerdáján találkozni szoktak. Egyik társuk hozta a hírt: (Kasza) Levente most mutatta be Budapesten a „Mókusok az angolkertben” című új könyvét, amelynek ez a szinopszisa:

Az elmúlt években számos dokumentáció és elemzés jelent meg a diktatúra állambiztonságának magyarországi tevékenységéről 1948-1999 között. De a hírszerzés külföldi munkájáról kevés ismeretünk van. Ez az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának anyagára alapuló dokumentumkötet elsőként igyekszik legalább részben pótolni a hiányt. A Szabad Európa Rádió példáján mutatja be, hogyan küzdött a diktatúra egy olyan intézmény ellen, amely veszélyeztette tájékoztatási monopóliumát. Módszerei közül nem hiányzott a betörés, robbantás, emberrablás és a belekalkulált gyilkosság terve sem. A szerző konkrét példákon mutatja be az ügynökök beszerzésének és telepítésének, tartásának költséges, az adófizetők forint milliárdjaiba kerülő módszereit. Az eredmény pedig alig volt több, mintha bekapcsolták volna a 19, 25, 31, 39, 41 és 49 méteres rövidhullámot.

Az asztaltársaság azonnal két hibát vélt felfedezni a szövegben.

1. A diktatúra állambiztonságának magyarországi tevékenysége vajon miért 1999-ig tartott? Hiszen 1989. október 23-án már kikiáltották a köztársaságot, és a rendszerváltásnak is tekintett (többpárt rendszerű) parlamentáris választás 1990 tavaszán megtörtént, valamint maga a SZER (magyar adása) 1993 őszén (október 31.) megszűnt.

2. A magyar adás sohasem sugárzott, és ezért sohasem volt hallható a 39-es rövidhullámon. Mi, (egykori) ott dolgozók, álmunkból felébredtve is tudtuk azt az öt számot, amit sokan - Magyarországon - a lottón is megjártak.

A hírhozó azonnal közölte, hogy ezt a szerző is észrevette, de mivel állítása szerint a szinopszist nem ő írta, ezért mindkét elírásért a felelősség a kiadót terheli. Ennek ellenére, vagy tán épp erre föl, heves vita alakult ki a megjelentek között a szerzőről és művéről, pedig a jelenlévők közül, akkor még, senki sem olvasta a könyvet.

A „Mókuszok az angolkertben” 230 oldal, tele idézetekkel, pontosabban levéltári anyagokból kimásolt részletek tömkelegével. Szemlátomást hatalmas dokumentum mennyiségen rágta át magát a szerző, hogy bemutathassa a kommunista diktatúra pénzt és időt nem kímélő elszántságát egy államellenesnek nyilvánított intézmény működésének megzavarására. Ha már elnémitani nem tudta.

A bomlasztás

A könyv az egykori munkatársak eddig ismeretlen tetteit, cselekedeteit mutatja be, amikre a még élő kollegák épp úgy rácsodálkozhatnak, mint maga a kutatást végző is, miközben a megnevezett személyek az átlag magyar olvasó, pláne egykori rádióhallgató, számára szinte semmit sem jelentenek. Hiszen a kiválasztott és közreadott példákban alig találunk ismert, „nagy nevet”, pedig az egykori hallgatóság számára csak a rádiós álnevek mondanak valamit. Hogy ki volt a személyzetis vagy ki dolgozott a kutatóosztályon számukra lényegtelen, közömbös. Ráadásul a rengeteg fedőnév sokszor követhetlenné teszi az amúgy izgalmasnak ígérkező és tűnő kémhistóriákat. Az, pedig Magyarországon mindenki előtt világos (volt), hogy az „elhárítás” külföldön is épp oly alapos besúgó, ügynöki hálózattal rendelkezett, rendelkezhetett, mint otthon. Viszont – véleményem szerint – az egyéni sorsok a kívülálló, az olvasó, számára nincsenek eléggé megvilágítva, emberközelbe hozva. Valahogy nem érződik ki az a mindennapokat megkeserítő feszültség, zaklatás, ami az ott dolgozókat szinte kivétel nélkül valamilyen formában időnként érte. És amikről az adásokból semmit sem lehetett érezni, észrevenni a hazai méregkeverők legjobb és legnagyobb igyekezete ellenére sem.

A bevezetőből hiányzik a Rádió különleges helyzetének bemutatása. A hazai politika iszonyatos dühének, gyűlöletének megértetése. A Szabad Európa Rádió (SZER) ugyanis nem a magyar nyelven külföldről sugárzó rádióállomások (pl. BBC, Amerika Hangja, stb.) egyike volt, amelyek általában napi egy órában adtak híreket, és mutatták be országuk mindennapi életét, épp úgy, mint a budapesti Rádió „Szülőföldünk” című több nyelven külföldnek szóló (propaganda) adása.

Ezekkel a nyugati adókkal ellentétben a SZER napi 18 órán keresztül sugárzott, méghozzá erősen a magyar belpolitikára koncentrálva, amit a (proletár)diktatúra és tájékoztatási monopóliuma nem tudott elfogadni, elviselni. Mivel a sugárzásnál háromszor drágább zavarás sem tudta megakadályozni a hírek (és az igazság) eljutását a hazai tömegekhez, logikus, hogy a munkatársak körében igyekeztek zavart kelteni, ha már az adást erőszakkal (teljesen) megszüntetni nem lehetett.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a Rádiót a „proletárdiktatúra” megszüntetésében való segédkezésre hívták életre, annak reményben és tudatában, hogy a feladat sikeres teljesítése után nemcsak a műsorsugárzás, de az ott dolgozók foglalkoztatása is megszűnik. Az 1950-ben alapított SZER eredetileg öt országba (Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország és Románia) sugárzott adásait 1971-ig a CIA finanszírozta. Ergo, a kommunista rendszer, a diktatúra, jogosan érezte, érezhette úgy, hogy a Rádió a (szocialista) állam létét, biztonságát veszélyezteti. A két világrend közti különbség az első pillanattól jól látható volt: a nyugati demokráciák, nyitott társadalmak, el tudták viselni a szélsőséges megnyilatkozásokat, a diktatúrák, pedig még az ellenvéleményt sem tűrték meg. Ezért a hazai államvezetés, és annak állambiztonsága első számú feladatának tartotta a SZER elleni harcot. Ez a nézet és gyakorlat semmit sem változott az évek folyamán, egészen a diktatúra megszűnéséig fennállt, sőt.....

Ugyancsak jó lett volna az „emberi tényező”, az emigráns, disszidens életet, és annak hétköznapijait is bemutatni. A „papírok” világát, az állampolgárság ügyét, a tartózkodási és munkavállalási engedélyek útvesztőit, ill. a SZER esetében a Rádió különleges helyzetét egy megszállási (amerikai) övezetben, amely gyakorlatilag a Berlini Fal lebontásáig érvényben volt. Ezek a mellékesnek tűnő dolgok sokban befolyásolták az egyén idegenbeli életét, sorsát, jövőjét, egzisztenciáját, a Rádió adta biztonságot, és ebből kifolyólag zsarolhatóságát. Az egyéni (emigráns) sorsok bemutatása, valamint utalás egy adott történelmi eseményre sokat segíthetett volna az egyes ügynöktörténetek (és szereplőinek) jobb, könnyebb megismeréséhez.

Sajnos, a kor szellemét teljesen mellőzi néhány utólagos, mai gondolattársítás, mint például az „adófizetők”, meg az „állampolgárok” pénzére, annak pocsékolására való hivatkozás. (230. oldal) Hiszen az adózás (a bruttósított fizetés) a szovjetrendszerű népgazdaságokban 1989-ig ismeretlen fogalom volt. Magyarországon 1988-ban vezették be. Arról nem beszélve, hogy a negyven év diktatúra (1949-89) a közösséget, (a gondoskodó államot) rendelte, helyezte az egyén fölé. Ezért Magyarországon senki sem kérdőjelezte meg, hogy az „egyen érdekében” mit és mennyiért tesz a (jóságos) állam (és párt).

Ez a realitáshiány többször és több helyen is felbukkan. Például a részletesen tárgyalt, ismertetett ügynök, Raskó László, esetében. Egy magyarországi állambiztonsági összefoglaló szerint 1948-ban „nyomásra” (ártatlanul, hamisan megvádolták, megverték) beszervezték, majd megfelelő felkészítés és kiképzés után 1954 augusztusában átdobták Ausztriába. (61. oldal) Később (hazai utasításra) kapcsolatba került egy CIC ügynökkel, kinek segítségével jutott el a SZER-hez. 1955-ben először a bécsi kirendeltség, majd a müncheni központ munkatársa lett.

A szerző sehol sem említi könyvében, hogy mit takar a CIC rövidítés. Counter Intelligence Corps, azaz az Amerikai Hadsereg kémelhárítása, melyet 1917-ben hoztak létre, és a II.

világháború idején, valamint annak befejezése után fontos szerepet kapott. Elsősorban Japán, Németország és Ausztria területén próbálta ellenőrizni a feketepiacot és kézre keríteni az előző (náci) rendszer ismert embereit. Kasza Levente szerint 1959-ben azért szakadt meg Raskó kapcsolata a magyar állambiztonsággal, mert „...lejár az osztrák útlevele, és nem hagyhatta el Németországot. Habsburg Ottó közbenjárására kapott német papírokat.....” (96. oldal)

Nehezen elképzelhető, hogy egy „hétpróbás” ügynök egyszerűen elfelejtené egyetlen útiokmánya érvényességi idejének lejártát, amitől jól fizető állása és megbízatása függ. Arról nem is beszélve, hogy a mindennapi élethez, egy egyszerű utcai, vagy közlekedési igazoltatáskor is elengedhetetlen egy érvényes (fényképes) igazolvány.

Ezért jó néhány kérdés vetődik fel. Ha egy menekült, hivatalos, valós engedéllyel külföldön (esetünkben Nyugat-Németországban, ráadásul a megszálló (amerikai) hatóságok szolgálatban) dolgozik, állásban van, és lejár a (menekült)útlevele, akkor miért nem térhet vissza a dokumentumot kiállító országba? Miért nem mehetett volna be a müncheni osztrák konzulátusra, hogy hosszabbítást kérjen? Arról nem is beszélve, hogy a SZER-nél külön osztály foglalkozott az alkalmazottak iratainak ügyintézésével, sőt bevett gyakorlat volt, jó előre figyelmeztetni a munkatársat, ha utiokmányaival kapcsolatban bármi teendő felmerült. Miért kellett ehhez, ebbe bevonni Habsburg Ottót? Az egykori osztrák uralkodó-ház leszármazottjának mekkora befolyása volt a német (bajor) hatóságoknál, és vajon miért segített épp Raskónak?

Ugyancsak a realitás hiányára vall, ahogy a szerző teljesen félreérti a budapesti központ Raskónak adott utasítását, abban az esetben, ha például a Szovjetunió megtámadná a Nyugatot (lásd a kubai válság „komolyra fordulásának” feltételezése). (92. oldal.)

„.....Rendkívüli esetben települjön át az Egyesült Államokba, vagy amennyiben erre nem lenne lehetősége, a SZER központjába maradjon, annak más országba történő áttelepülése esetén velük menjen.(...) Amennyiben katonai szolgálatra hívnák be, és ez ellen saját erejéből nem tud semmit tenni, úgy vonuljon be.....” - olvasható a magyar állambiztonsági aktában.

Ezt a nagyon átgondolt utasítást Kasza fölényesen lekezezi azzal, hogy a „.....központ mennyire nem volt tisztában Raskó jogi helyzetével, és a nyugati viszonyokkal. Az, hogy válság esetén menjen az Egyesült Államokba, nem volt olyan gyorsan megoldható német menekültpapírokkal. A SZER munkatársai kaptak ugyan kedvezményes bevándorlási lehetőséget, de erre is gyakran évekig kellett várni. Másrészt, Raskót válság esetén nem „fenyegette” Németországban katonai szolgálat, mert nem volt német állampolgár.....” (K.L. - 92. oldal)

Ez az okfejtés és magyarázat egyértelműen elárulja, hogy írójának fogalma sincs egy háborús helyzetről, amit a budapesti központ pontosan látott. Kaszával ellentétben, Budapesten logikusan és jogosan feltételezték, hogy az Egyesült Államok (is) különlegesen fontos szerepet tulajdonít a müncheni Rádióknak. Azt, és annak soknyelvű személyzetét, a frontvonalból ki kell menteni! Ezekre az adásokra borzasztó nagy szüksége van nemcsak Amerikának, de az egész Szabadvilágnak! Pláne egy fegyveres konfliktussá eszkalált válság esetén, amikor München felé közelednek a Varsói Szerződés tankjai, (atomtöltetű) rakétái. Ilyenkor nincs - nem lehet! - tökölés a „papírokkal” meg az állampolgársággal –„nyugati viszonyok” között sem! A (jól

álcázott, beépített) ügynöknek, pedig alkalmazkodni kell az új helyzethez, hiszen rá akkor is, a későbbiekben is szükség lesz! Ha ezt a könyv szerzője másként látja, akkor az arra enged következtetni, hogy sohasem érezte át a Rádió kiemelten fontos szerepét.

A „Mókusok” olvasása közben kezdtem hiányolni a „másik oldal” reakcióit, annak bemutatását. Vajon a SZER-nél dolgozó biztonságiak mit tudtak ezekről a Kasza Levente által felvázolt dolgokról? A müncheni akták vajon kutathatók-e? Azok is titkosítva vannak? Ha, igen, akkor meddig? Az abba való betekintést vajon a szerző miért nem szorgalmazza? Izgalmas lenne mindkét oldal mesterkedéseibe betekinteni, pláne ugyanarról a témáról, esetről. Egy ilyen összehasonlítás is jól megmutatná a két rendszer közti óriási különbséget. Hiszen, ha „kémet” fogtak a SZER-nél, az illetőnek csak az állásába kerülhetett a lebukás, ha ugyanez (a szovjet tömbben) Magyarországon történik, akkor ott hosszú börtönbüntetés (esetleg halál) vár ugyanazért a (titkos) munkáért.

Minden elismerés a fedőnevek (részbeni) kibogozásáért. Azonban feltűnő, hogy csak elhunyt személyeket nevez meg, és tárgyal ki a szerző. A könyv a SZER-nél a hazai állambiztonság megbízásából (pénzért, előnyökért stb.) ügynöki tevékenységet folytató munkatársakról szól. Az ezzel kapcsolatos aktákat nézte át Kasza Levente, mint azt könyve bevezetőjében írja. Mégis, Hajnal László Gábor esetében kizárólag disszidálása előtti, magyarországi tevékenységéről olvasható, amikor, mint besúgó (III./III.-as ügynök) aktívan részt vett a hazai ellenzék megfigyelésében. Vajon Hajnal disszidálása előtti aktái hogyan kerültek át a SZER anyagába, amikor müncheni tevékenységére a szerző semmilyen utalást nem talált, vagy legalábbis nem közül?

Ugyanakkor elsőrangú megállapítás, miszerint a magyar állambiztonság gondolkodása teljes mértékben megfelelt a pártállami rendszer működésének. Ha a Rádiót, pontosabban a Magyar Osztályt, mint vállalatot tekintjük, akkor abban a legerősebb láncszem: a személyzetis. A vállalat működése szempontjából ez a legfontosabb beosztás. Ő dönt a felvételekről, és ő őrzi az alkalmazottak kartonját, személyi adatlapját, a „káderlapot”. Kulcsfontosságú bizalmi állás. A hazai viszonyok között teljhatalmú személy többet tud, - és több múlik rajta -, mint a vállalatvezetés bármely tagján, a párttitkárt is beleértve. Ilyen megfontolásból nem véletlen, hogy a Magyar Osztály két személyzetisének is a megkönyékezését („hazacsábítását”) tekintette a magyar állambiztonság egyik fő céljának. A kutatóosztályon dolgozó ügynökök, pedig csak, mint „informátorok” jelentették a mindennapok történeteit. Ahogy Magyarországon is a 70-es évektől már nem az egyes személyek megfigyelésén, besúgásán volt a hangsúly, hanem a „feedback”-en, a hangulatjelentésen, amelyből az államvezetés értesült a lakosság közérzetéről, hangulatáról.

Végül, a könyv és mondanivalójának hitelességét nagymértékben növelte volna a szerző önvallomása az őt ért támadásokról, esetleges beszervezési akciókról, zsarolásokról stb. úgy, ahogy a munkatársak mindegyikénél próbálkoztak az „elvtársak”. Különös tekintettel magyarországi kapcsolataira, a teljes demokratikus ellenzékkel fenntartott viszonyára. Hihetetlen, hogy sem személyére, sem műsorára nem talált (volna) utalást az aktákban. Sőt, magyarországi kapcsolatai ellen sem lépett fel (látványosan) az állambiztonság. Tudomásom szerint még olyan következményei sem lettek ezeknek, mint annak a bizonyos „egyetemistá”-nak a 80-as évek legelején, akiről könyvében (19. oldal) is említést tesz. Ez

viszont alátámasztja hiányérzetemet: a történelmi háttér, az adott politikai légkör ismertetésének hiánya.

Az utolsó másfél oldalt (229.-230.) olvasva, az az ember érzése, mintha a könyv megszületésébe közrejátszhatott a szerző tudatalattija, hogy elterelje a figyelmet a magyar osztály vezetéséről, és jelentősen csökkentse az akkori vezetők, elsősorban saját maga felelősségét. A rádiós egyéniség Ekecs Gézának (Cseke László) volt egy sokszor hangoztatott mondanéja a magyar osztállyal kapcsolatban: „amatőrök vagyunk, nem dilettánsak”. Géza nyugdíjba vonulását követően nevezték ki igazgatóhelyettesnek Kasza Leventét, és a mondanéja visszájára fordult.

Bomlasztás és bomlás az Angolkertben II.

A bomlás

A „Mókuszok az Angolkertben” zárszavával és Kasza Levente végkövetkeztetésével (229. - 230. oldal) szemben, mely szerint a Magyarországról irányított ügynökök tevékenysége vezetett a SZER Magyar Osztályának (relatív) időelőtti bezáráshoz, néhány tény.

A háború utáni első napoktól Európa-szerte némi anyagi előnyt jelentett, a helyi lakosság életkörülményéhez képest, a szövetségeseknek dolgozni, akár csak WC-t pucolni is. Ugyanakkor a 1945 után Nyugaton maradt „mélymagyarok” körében megvetés járt annak, aki a szövetséges (amerikai, brit vagy francia) megszállók szolgálatába állt. Talán ez is befolyásolta a Rádiónál dolgozók első generációját, akik addigi kapcsolataikat megszakítva, szinte viszályok nélküli légkörben, jól fizetett, nyugodt körülmények között dolgozhattak az egyetlen és közös cél - a magyarországi kommunista diktatúra megszüntetése - érdekében. Ez valóban frontharc volt a hidegháború első percétől. A frontharcosokat, pedig meg kellett fizetni, pontosabban kompenzálni a hátrányos helyzetért, hiszen szülőföldjükön elsőszámú közellenségnek, - a hazai törvények szerint - hazaárulóknak tekintették őket, sőt miattuk Magyarországon (maradt vagy) élő családtagjaikat, rokonaikat meghurcolták. Ugyanakkor az amerikai demokráciát jól jellemezte az a sokszínűség, ahogy a különféle múltú, származású és politikai beállítottságú embereket összeszedték és szerepeltették a műsorokban, a műsorszerkesztésben.

Az ország belpolitikai helyzete 1956 után jelentősen megváltozott, majd idővel nemzetközi szinten is. Moszkva és Budapest (no meg a Szabadvilág) kölcsönösen belátta: az addigi (sztálinista) szovjetrendszer nem tartható fenn (nemcsak Magyarországon, de a szovjet blokkban sem), ugyanakkor a Moszkvától való (békés) elszakadásnak még a reménye sem adatott meg a szovjet fegyverek árnyékában.

A forradalom után érkezett menekültek, nevezzük őket „második generáció”-nak, biztosították a Magyar Osztály számára a rákosista időket saját bőrén átélte, „friss” utánpótlást. Megjegyzem, közéjük tartozik a szerző maga is. A Prágai Tavaszt követően, a 70-es évektől, jelentek meg az állást és egzisztenciát, de legalábbis „fizetés kiegészítést” remélő szabadúszók, az önként jelentkező disszidensek. Ekkor tájt indítja a másként gondolkodóknak szóló műsorát a könyv szerzője, Kasza Levente, melytől legalább akkora sikert reméltek, mint Ekecs Géza (Cseke László) 1956 utáni Teenager Party-jától. A 68-as (magyar) nemzedéket a rock-beatzene önmagában már nem elégítette ki, új irányzatok születtek, amelyek az „emberarcú” (dubceki) szocializmus mellett egyre népszerűbbek lettek. (lásd hippy mozgalom vagy egyetemes háborúellenesség (Make Love, Not War), ami a vietnami háborúellenességből átcsapott atom- és hidegháború ellenessé.)

Ahogy enyhült a kelet-nyugati feszültség (pl. Brandt-féle „Ostpolitik”), úgy lazult fel a SZER-nél a belső ellenőrzés. A 80-as évekre emberhiány jellemezte a Magyar Osztályt. Az „első generáció” mind korát, mind eszmevilágát tekintve kiöregedett. Elvégre harminc évvel korábbi „élmények” alapján közelítették meg a hazai állapotokat. Hiányukat a „második generáció” nem tudta pótolni. Már csak azért sem, mert 1956 óta sok minden történt, változott Magyarországon, (a „legvidámabb barakk” lett), amit a több mint húsz éve emigrációban élők érzelmileg és gondolatilag már nem tudtak követni, átérezni. Akárcsak Nyugaton, Keleten is felnőtt a háború utáni első nemzedék, a diktatúra első nemzedéke, mely ugyancsak változást követelően lázadozott. Az emberhiányt elsősorban ebből a disszidens korosztályból lehetett pótolni. Nem volt könnyű dolog! Hiszen az ideális munkatárs (több nyelvet beszélő, a nyugati, kapitalista világot és a létező szocializmust egyformán jól ismerő, fiatal, rádiós múlttal, évtizedes gyakorlattal rendelkező újságíró) gyakorlatilag csak a rádióvezetés képzeletvilágában létezett.

Ugyanakkor a magyar állambiztonság megalakulása óta ugyanazt a feladatot látta el: az állam biztonságát biztosította, és továbbra is a rákosista idők ellenség képzeletvilágában élt. Az sem volt rá hatással, hogy a 80-as évekre a hazai párt és államvezetésről az a hír járta, hogy ugyancsak a SZER adásaiból szerzik megbízható információikat!

Kasza Levente a Rádió időelőtti bezárását az ügynökökre, azaz a magyar állambiztonság számlájára írja, de legalábbis azzal próbálja összefüggésbe hozni.

„.....Az ügynököknek nem a nem-létező kémkedési törekvéseket kellett kipuhatolni. Új, konkrét feladatot kaptak: bomlasztani a szerkesztőségben.....” (K. L. - 229. oldal)

(...)

„.....Így az ügynökök tevékenységének vesztesei voltak természetesen a szerkesztőség munkatársai, akik egyik napról a másikra utcára kerültek.....” (K. L. – 230. oldal)

Kár, ezért a megállapításért (is), mert ez azt sejteti, hogy végül is eredményes volt a Rádió elleni aknamunka. A munkatársak utcára kerülésével, pedig azért butaság előhozakodni, mert velük együtt az ügynökök is elvesztették állásukat, hiszen a budapesti központ is megszűnt. Az igazsághoz közelebb állna, ha a szerző beismerné: a kelet-európai folyamatok, események felgyorsulásának higgadt, átgondolt és megfontolt kezelésének hiánya vezetett az időelőtti, csúfos véghez. Emlékeztetőül: a magyar adás elhallgatásakor a Magyar Osztály igazgatóhelyettese Kasza Levente volt.

A Rádió felépítését, szerkezetét, működését ismerve, a szerkesztőségeket (tehát nemcsak a magyart! – hiszen több nyelvi, nemzetiségi osztály volt!), az azokban folyó munkát, az ott készülő műsorokat nem lehetett „kívülről”, ügynökök által befolyásolni. Legfeljebb egy-két műsorszám elkerülhette az „ellenőrző osztály” (BAD) figyelmét, ami igen ritka volt. A nyelvi osztályokon, a szerkesztőségen, belüli légkör, hangulat, a munkatársak egymáshoz való viszonya, talán rövid időre („kívülről irányítva”) befolyásolható, de ha jó a vezetés, akkor ez nem uralkodhat el! A „munkaügyi problémák” észlelése, felismerése, valamint a „válságkezelés” egyértelműen a vezetőség alapfeladata, és felelőssége.

A bomlasztásra különben számtalan jel mutatott. Ilyen volt például a Hegedűs-interjú, ami semmi újat, a Kádár-rendszerre kompromittálót, nem tartalmazott. Ezért létrejöttének sajátságos körülménye igencsak elgondolkoztató.

A Hegedűs-interjút megelőzően a Rádió csak külföldön élőkkal készített '56-ról vagy azzal kapcsolatban politikai, „állam- és Kádár-ellenes” interjút, ismertetett visszaemlékezéseket, például az akkor már Kanadában élő Kopácsi Sándor budapesti rendőrfőkapitány kéziratát, aki a Nagy Imre perben épphogy elkerülte a bitót '56-os szerepvállalása miatt.

Hegedűs András ugyancsak kulcsfigurája az 1956-os forradalomnak, hiszen, mint az utolsó rákosista, sztálinista miniszterelnök, ő hívta be hivatalosan a szovjet csapatokat, majd Moszkvába menekült. 1958-ban tért vissza Magyarországra. '56-os szerepvállalását - ugyancsak hivatalosan - sohasem kérték számon. Hegedűs András későbbi tudományos munkásságát ismerve, és elismerve, mégis csak furcsa, hogy az "ellenség ellenséges központjához" interjúkészítés céljából állambiztonsági engedéllyel (és valószínűleg egyeztetéssel) kiengedik (a semleges) Bécsbe, a disszidens és SZER munkatárs Zsille Zoltánhoz, majd minden következmény (bántódás) nélkül, hazatérhet. Ráadásul az interjúból könyv** is lett (Nyugaton).

** A Hegedűs-interjú könyvformában először Zsille magánkiadásában jelent meg 1985-ben. Bécsben. A könyvet így jegyzi a Beszélő:

Hegedűs András: Élet egy eszme árnyékában. Zsille Zoltán és Kasza Levente (László) interjúi a Szabad Európa Rádióban. Bethlen Gábor Könyvkiadó, Bp., 1989, és ua. Zsille Zoltán kiadásában: Wien, 1985.

Ügynököktől függetlenül, a Magyar Osztály érezhető és látható megosztását a budapesti iroda megnyitásának ötlete (1989 nyara), a „menni vagy nem menni” – már-már hamleti dilemmája, okozta. Az ellenzők attól tartottak, hogy a magyarországi megjelenéssel a SZER elveszti addigi „semlegességét”, „területen kívülségét”. Ebben persze sok minden benne volt, még a hazatéréstől való félelem is. Ugyanakkor a Kasza vezette csoport az iroda megnyitása, új, külsőmunkatársak felvétele mellett kardoskodott. Ezt is fenntartással fogadták az ellenzők, mert a munkahelyek féltése mellett, a műsorok felhígulásának veszélyét látták benne, mivel az addigi tapasztalatok alapján, a hazai kollegákból hiányzott az affinitás a „nyugati”, (jelzők nélküli) újságíráshoz. Az események innentől kezdve felgyorsultak, és a szovjet típusú világrend összeomlása nem váratott sokáig magára. (A közép- és kelet-európai szocialista országokban 1989-90, Szovjetunió 1991)

Sorra jöttek a különféle hírek, ötletek, „megoldások”, mint például az egész osztály Magyarországra költöztetése. Erről – állítólag – tárgyalások is folytak. Arról viszont nem esett szó, hogy a Rádió fenntartását ki fogja finanszírozni. Aztán jött a frekvencia-moratórium, ami – ugyancsak állítólag – minden ilyen törekvésnek a törvényi akadálya lett. A több évtizedes napi 18 órás adásidő 1991 áprilisától napi 6 órára csökkent, azaz délután hattól éjfélig sugárzott már csak magyar nyelven a SZER. A következő év -1992 – tavaszán nevezték ki Kasza Leventét igazgatóhelyettesnek, aki új (egyéni) vezetési stílusával csak tovább mérgesítette a munkatársak közötti amúgy is megosztó, elkeseredett hangulatot.

Az volt az ember érzése, hogy az igazgatóhelyettesi kinevezés valójában felszámoló biztosi feladattal ruházta fel. Hiszen ekkor már amerikai részről is jelezték, hogy „nagy leépítések lesznek”. A kb. 1.700 fős müncheni apparátust, párszázra csökkentik, és a SZER központját - anyagi (meg munkaszerződési) okokból - Prágába helyezik át. A beosztottakkal szembeni igazgatóhelyettesi viselkedésből arra lehetett következtetni, Kasza az osztály tagjait önkéntes távozásra akarja kényszeríteni, hogy ezzel saját helyzetét erősítse az amerikai vezetés felé. Ha azoknak mégis csak lennének további terveik a magyar osztállyal, ill. a Kasza által vezetett („megtisztított” és már) kiválasztott csoporttal.

Nem tudok rájönni, mi volt a könyv megírásának igazi célja. Az egykori munkatársaknak ezen keresztül üzenni, hogy a kollegák közül kik nehezítették meg az életünket? Mint a műből is kiderül, a magyar állambiztonság gyakorlatilag a munkatársak elleni megfélemlítési, zsarolási, és hazacsábítási kísérleteken kívül semmit sem tett. A Rádió küldetését, munkáját, az adások elnémítását, nem sikerült elérniük. Még a szavahihetőségen sem tudtak csorbát ejteni!

Ezért abszolút értelmetlen a szerző azon megállapítása, miszerint „.....az eredmény alig volt több, mintha bekapcsolták volna a 19, 25, 31, 41, 49 méteres rövidhullámot...” (230.oldal) Aki ilyet állít, annak nincs fogalma, sem a Rádió küldetéséről, sem az állambiztonság feladatáról. Hiszen a Rádió adásainak megzavarására, mi több elnémítására tett, szervezett kísérletekre a műsorokban nem kaphattak tanácsokat. Ennek még a feltételezése is őrültség!

forrás:

<http://pocakosgondok.blogspot.com/2010/02/bomlasztas-es-bomlas-az-angolkertben-ii.html>